

KOLUMNA

Martin Premk
Duh fašizma uide
iz steklenice

STRAN 3

KOLUMNA

Jože Pogljajen
Šalom,
Palestina

STRAN 5

NAŠ POGOVOR

Pater Bogdan Knavs
»Graditi na
naši različnosti«

STRAN 8

UVODNIK

Gaza

Dr. Nevenka Troha,
zgodovinarica**Dva milijona ljudi in od tam
ni izhoda. Tam si ujet na tem
majhnem koščku zemlje.***(Izjava zdravnika Toma Potokarja,
3. junij 2026)*

Naj za boljše razumevanje delovanja izraelskih oblasti, »prijatelj« sedanje slovenske vlade, v Gazi najprej navedem nekaj primerjalnih podatkov. Na območju današnje Republike Slovenije je leta 1941 živelo kakšnih milijon in pol prebivalcev, v veliki večini Slovencev. Po podatkih popisa Inštituta za novejšo zgodovino je med drugo svetovno vojno in v mesecih po njej (april 1941–januar 1946) življenje izgubilo malo več kot sto tisoč njenih prebivalcev. Popis je zajel vse žrtve, ki so tu imele stalno bivališče, tako vojake kot civiliste vseh vpletenih strani, med njimi tudi internirance, talce, žrtve bombardiranja, prisilno mobilizirane v okupatorske vojske ... in usmrčene po koncu vojne. Skratka vse, ki so v teh štirih letih in pol umrli nasilne smrti.

Gaza je oktobra 2023 imela nekaj več prebivalcev kot današnja Slovenija, približno dva milijona in dvesto tisoč. V akciji, ki so jo pripadniki Hamasa izvedli 7. in 8. oktobra 2023, je bilo ubitih kakšnih 1200 ljudi, 250 ljudi pa je Hamas zajel za talce. Izrael je nato v Gazi od oktobra 2023 do danes, julija 2026, ubil več kot 73.000 ljudi, več kot 173.000 je poškodovanih. Med ubitimi je več kot 21.000 otrok in poškodovanih več kot 44.500. Do decembra 2025, ko so zbrani podatki tudi o spolu ubitih, so ubili 38.000 žensk. Samo ubitih otrok je tako malo manj, kot je npr. vseh prebivalcev Novega mesta. In tam mrtvi niso posledica medsebojnih spopadov in večplastnega dogajanja kot med drugo svetovno vojno v Sloveniji, ampak gre za v veliki večini neoborožene Palestince. Ob Gazi obstajata Zahodni breg in Libanon, kjer je bilo od marca do danes ubitih od 3700 do 4300 ljudi, med njimi najmanj 247 otrok.

Neodvisna preiskovalna komisija OZN je v poročilu junija 2026 navedla, da gre v Gazi za vojne zločine, zločine proti človečnosti in za genocidna dejanja nad palestinskimi otroki. Ločeno so obso-

dili tudi hude zlorabe palestinskih civilistov, ki naj bi jih v Gazi zagrešil Hamas.

Okupatorji so med drugo svetovno vojno v Sloveniji požgali ali drugače uničili številne vasi, nekateri kraji, zlasti Maribor, so bili močno bombardirani. Uničenje je bilo veliko, a neprimerljivo z sedanjim uničenjem celotne Gaze.

O tem, kakšne so tam razmere, imamo več kot verodostojne izjave ljudi, ki so bili tam, med drugim zdravnika slovenskega rodu, specialista za zdravljenje opeklin Toma Potokarja. Maja 2026 je v intervjuju v podkastu Aidea govoril o svojih izkušnjah na raznih svetovnih bojiščih in med drugim izjavil: »Gaza se razlikuje od vseh drugih krajev, kjer sem bil ... Dva milijona ljudi in od tam ni izhoda. Tam si ujet na tem majhnem koščku zemlje. (Gaza) zdaj praktično ne obstaja več, je v bistvu ruševina. /.../ Evropska bolnišnica v Gazi. Grozljive rane. To naredijo eksplozivni visoke moči v gosto naseljenem urbanem okolju. Ljudi raztrgajo. Milijon ljudi je stradal. Videti je, kot da bi padla atomska bomba. Potrebna bodo desetletja, da se obnovi.«

Pierbattista Pizzaballa, katoliški kardinal in od novembra 2020 latinski patriarh Jeruzalema, je bil v Gazi od začetka spopadov štirikrat, nazadnje 22. junija letos. V pogovoru z urednikom italijanske geopolitične revije Limes Luciom Caracciolom 29. junija 2026 v Bergamu je med drugim izjavil, da bi on na svojem položaju moral ostati nevtralen, a po vsem, kar je videl, tega ne zmore: »Imel sem priložnost, da sem Gazo prešel v celoti, od juga do severa. To je katastrofa. Imamo celotna mesta, ki več ne obstajajo, so izravnana v dobesednem pomenu besede. Med njimi je Rafa. Rafe ni več. Tam je bilo več sto tisoč ljudi. In ko vstopiš, te prizadenejo različne stvari. A najbolj me je prizadelo, ker se moraš gibati po naključnih poteh med šotori. Zgradb ni več. Ponekod sicer obstajajo posamezne zgradbe, le redke so cele, skoraj vse so razdejane ali poškodovane. Ljudje živijo v šotorih, dobesedno sredi kanalizacije. Druga stvar, ki je podobe ne prikazujejo, je smrad. To je zadeva, o kateri se le malo govori. Ena največjih nadlog v tem trenutku so miši, ki grizejo zlasti otroke. /.../ Povsod je polno otrok, ki se igrajo med ruševinami. Otroci so pač otroci. Šole so uničene. Obstaja nekaj tistih, ki jih vodijo prostovoljci.«

In kaj o tem menijo sedanje slovenske oblasti? Njihovo delovanje je zelo dobro opredelil Matej Grošelj v članku z naslovom Ujetnik Izraela v Večeru 13. julija 2026. V njem je med drugim zapisal:

NADALJEVANJE NA STRANI 2

SREČANJE OB DNEVU BORCA

Sporočilo enotnosti in miru

V Rekreatijskem centru Mostec v Ljubljani je 3. julija 2026 potekalo tradicionalno srečanje ob dnevu borca, ki ga je pripravila Zveza združenj borcev za vrednote NOB Ljubljana. Prireditelj je tudi letos združila številne članice in člane borčevskih organizacij, predstavnike veteranskih in domoljubnih organizacij ter goste, ki ohranjajo spoštovanje do vrednot narodnoosvobodilnega boja.

Navzoče je pozdravil župan mestne občine Ljubljana Zoran Jankovič. Poudaril je pomen ohranjanja zgodovinskega spomina in vrednot, na katerih sta bila zgrajena svoboda in mir.

NADALJEVANJE NA STRANI 2

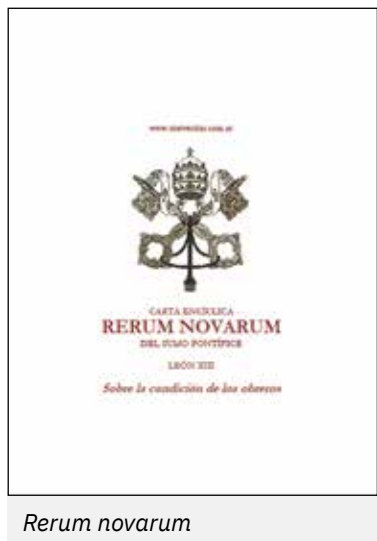
Tradicionalno srečanje v Mostecu v Ljubljani

AKTUALNO

Kuga v 21. stoletju na Slovenskem

Dr. Maca Jogan

Ne bom pisala o bolezni, ki je morila po ozemlju današnje Slovenije pred stoletji in na katero nas spominjajo kužna znamenja. Na kratko bom spregovorila o sodobni kugi, ki pa ima že tudi stoletne korenine. Gre namreč za »družbeno bolezen«, kot jo je odkrila in tudi poimenovala Katoliška cerkev – preprosto, to so »socialistične ideje« (ali kar »komunistične«), ki so se zlasti od sredine 19. stoletja širile po Evropi in so bile nevarne tudi za deželo Kranjsko v takratni Avstro-ogrski monarhiji. Modri možje so že tedaj svarili pred širjenjem »blodnih idej«, s katerimi so »svoboduharji« hoteli po »nenaravni poti« reševati socialno oziroma delavsko vprašanje in ki so zahtevali, da država poskrbi za pravičnejšo delitev skupno ustvarjenega bogastva, za večjo enakost med ljudmi. To pa so bile že izrazito brezbožne in »nenrav-

Rerum novarum

ne« (nemoralne) zahteve, zato je Katoliška cerkev (KC) kot eden od treh glavnih stebrov družbenega reda začela odločen boj zoper to bolezen.

Temelj za boj zoper to novodobno »kugo« je postavil papež

Leon XIII. z encikliko *Rerum novarum* (1891), ki velja kot neminljiva spodbuda za praktično delovanje Katoliške cerkve. V njej so socializmu in socialistom pripisane same slabe in nesprejemljive lastnosti, med drugim: da socializem z odpravo zasebne lastnine ruši red in je nepravilčen do gospodarjev; da je enakost »prazno stremljenje« in »nesmiselna«; da je razredni boj »ugonabljanje življenjske sreče«; da socialisti »razdirajo družine«; da so »nevarni«, ker hočejo »državno skrbstvo« in dobrodelnost po javnih zakonih; da človek brez vere ni krščanski človek, je »pogan«, pohlepen, nagnjen k pokvarjenosti in »zmotnim predstavam«; da se socialisti združujejo z »nepoštenimi nameni, ženeta jih zavist in sovraštvo«; da socializem vodi v »sužnost državljanov«, socialisti pa so nosilci »neznosnega nasilja«.

NADALJEVANJE NA STRANI 2

NAŠ POGOVOR

Pater Bogdan Knavs

Je predstojnik frančiškanskega samostana na Sveti Gori. Rodil se je 16. avgusta 1973 v Mariboru. Otroštvo je preživel v Mošnjah na Gorenjskem. Osnovno šolo je obiskoval v Mošnjah in Radovljici. Že od rane mladosti je želel postati duhovnik. Leta 1992 je vstopil v frančiškanski red na Sveti Gori. Diplomiral je na Teološki fakulteti 16. novembra leta 1999. 11. oktobra 1998 je v Mošnjah izrekel slovesno zaobljubo, da bo vse življenje ostal v frančiškanskem redu.

»Graditi na naši različnosti in iskati tisto, kar nas povezuje«

Dr. Maca Jogan

Treba je »graditi na naši različnosti in iskati tisto, kar nas povezuje«, je prepričan pater Bogdan Knavs, ki je bil skupaj z Vladimirjem Krpanom (predsednikom območnega združenja Zveze borcev za vrednote NOB v Novi Gorici) januarja 2014 na slovesnosti v portoroškem Avditoriju razglašen za osebnost Primorske 2013. Za to ugledno priznanje so Vladimirja Krpana in patra Bogdana Knavs izbrali poslušalci Radia in gledalci TV Koper-Capodistria ter bralci Primorskih novic, ker sta bila pobudnika maše za padle partizane in druge žrtve vojne. Z mašo v baziliki na Sveti Gori so se »odprla vrata k bolj strpnemu, srčnemu in človeškemu pogledu na zgodovino«, so 19. januarja 2014 poročali v Nedeljskih

novicah. Pater Knavs pa je menil, da je »največje priznanje, da se ljudje v teh čisto človeških vrednotah prepoznajo«, ter da »je treba graditi na naši različnosti in iskati tisto, kar nas povezuje«.

To simbolno dejanje sožitja in sprave je bilo plod že utečenega sodelovanja patra Knavs s predstavniki borčevske organizacije, kajti »pogovarjali smo se s kar 49 krajevnimi organizacijami«, kot je tedaj pojasnil V. Krpan. Oba dobitnika častnega naslova sta bila deležna še drugih priznanj, med drugimi najvišjega v Republiki Sloveniji – jabolka navdih iz rok predsednika Boruta Pahorja. Ne le na Primorskem, temveč tudi drugod po Sloveniji so se ljudje posebej razveselili častnega priznanja patru s Svete Gore, ki je odtlej s svojimi nagovori na partizanskih spominskih proslavah in srečanjih že ustvaril spoštovanja vredno tradicijo, saj postavlja

v ospredje vrednote človečnosti.

Za začetek bi vas prosila, da bi bralstvu Svobodne besede razkrili, kaj vas je zlasti spodbudilo k temu, da ste oktobra 2013 maševali za partizane. Kako občutite hvaležnost ljudi, ki obiščejo ta obred?

Spodbudili so me frančiškanski patri, moji predhodniki, ki so delovali na Sveti Gori in so ob prazniku vseh svetih oziroma dnevu spomina na mrtve redno molili in blagoslavljali pri spomeniku na Trnovem nad Novo Gorico. Prav tako sem ob prebiranju zgodovine druge svetovne vojne zasledil številne duhovnike, ki so se postavili ob bok preganjanemu ljudstvu in ki so jim bili slovenska zemlja, jezik, pesem in molitev nekaj svetega. Poslanstvo duhovnika je tudi, da moli za vse ljudi. Že Stara zaveza Svetega pisma nalaga sveto dolžnost pokopati

vse pokojne. Ko vidim, koliko ljudi se je udeležilo spominskega obreda za vse rajne, kako ne bi občutil zadovoljstva v svojem srcu, da v nas zmaga plemenitost!

Gotovo ste ob priznanju, da ste postali osebnost leta 2013, prejeli tudi osebna sporočila in čestitke različnih posameznikov, ki so bili veseli, da je priznanje dobil tudi človek, ki deluje na verskem področju. Vam je kakšno sporočilo ostalo posebej v spominu, imate morda shranjeno kakšno posebej ganljivo in spoštljivo pismo?

Velika večina čestitk je izražala veselje, da sta sprava in razumevanje med različno mislečimi v Sloveniji vendarle mogoča. V spominu pa mi najbolj ostaja pismo starejše gospe, ki mi je napisala, da moli za moje zdravje, da bi si lahko še naprej prizadeval za spravo in pomiritev med Slovenci. Pravzaprav mi je to imenovanje še veliko bolj kot osebno priznanje pomenilo znamenje, da ljudje sprejemajo vrednote sprave in miru, ki jih zagovarjam.

Znani ste po tem, da si prizadevate za spravo in pomiritev v slovenskem narodu. Katere izjave in dejanja vas opogumljajo za to delo?

Vedno so me opogumljale tudi zelo pozitivne izjave cerkvenega vodstva, ki so zbrane v knjižici Francea M. Dolinarja z naslovom Resnici na ljubo (Družina 1998). Tako se je prvič opravičil in obžaloval vse hudo že generalni vikar ljubljanske škofije Anton Vovk v spomenici duhovščine ljubljanske nadškofije (11. julija 1945). Prav tako sta to naredila še nadškof Pogačnik (pridiga na veliki četrtek leta 1977) in nadškof Alojzij Šuštar pri pridigi na veliki četrtek leta 1990. Ne smemo pozabiti, da se je tudi Zveza borcev večkrat opravičila za poveljne poboje. Še posebej se me je dotaknilo dejanje častnega predsednika Zveze borcev Janeza Stanovnika, s katerim sva prijateljevala, ko je leta 2014 po spominski slovesnosti v Cerknem odšel še na Lajše in se poklonil nedolžnim žrtvam na drugi strani.

Kot redovnik imate že bogate izkušnje z ljudmi, tako z globoko vernimi kot s tistimi, ki so v dvomih glede Boga. Ali ste v zgodnji mladosti imeli kakšne vzornike, junake, katerih moralne značilnosti ste posebej ponotranjili in jih umestili v temelje svoje moralno-duhovne držbe? Kako je na vas vplivalo družinsko okolje?

Ne bi mogel reči, da je bila naša družina nekaj posebnega. Med nami so pač prevladovala tradicionalne slovenske in krščanske vrednote, kot so odkrita beseda, delavnost pa tudi neposrednost, pa naj je šlo za žalostne ali vesele dogodke. Tudi so me doma naučili, da je treba odpustiti. Naj omenim še frančiškanske patre v Mošnjah in na Brezjah, ki so kljub težkim obdobjem kazali veselje in dobro voljo. Takšnega pozitivnega duha pa se mlad človek rad naleže.

V vašem delovanju vidim nadaljevanje protifašistične držbe večine duhovščine na Primorskem, ki se je izrazila tudi v času narodnoosvobodilnega boja, o čemer pričajo npr. fotografije blagoslova Bazoviške brigade leta 1944 v Brnici. Ali vam tudi (številni) drugi primeri sodelovanja duhovnikov v partizanskih dogodkih v času narodnoosvobodilnega boja sporočajo, da ubirate pravo pot miru in sožitja?

Seveda, številna ravnanja duhovnikov med drugo svetovno vojno me navdušujejo. Vedno znova me prevzamejo pripovedi ljudi, ki povedo, kako jih je njihov župnik razumel in kako je bil dojemljiv za človeško bolečino. Kdo ne pozna Jožeta Lampreta in znamenite fotografije, ko pomaga nositi ranjenca? Kdo še ni slišal za priorja kartuzije Pletarje, ki je spodbujal svoje sobrate, da so na različne načine podpirali partizane in osvobodilni boj? Potem je seveda pretresljiv lik mladega duhovnika Izidorja Završnika, ki je v mariborskih zaporih marca 1943 dal življenje namesto sojetnika Žvana. Morda malo manj sta znana župnika Josip Vidav iz Rodika, ki je dvakrat rešil vas pred požigom in je številnim vaščanom pomagal, da so prišli iz zaporov in internacij, prav tako Albin Bratina z Otlice, ki je ob cerkvenih praznikih hodil spovedovat partizane ter je s cerkvenimi častmi pokopaval padle borce. Ob tej priložnosti tudi naše bralce prosim, da mi sporočijo lepe spomine na duhovnike med drugo svetovno vojno.

Doslej ste darovali že veliko maš za partizane, s čimer vsaj malo blažite bolečino udeleženi v narodnoosvobodilnem boju (in njihovih naslednikov), ker so v sedanjosti večkrat deležni prezira. V katerih krajih so si borčevske organizacije že zaželele slišati vašo blagodejno besedo, povezano z božjim blagoslovom?

Resnično sem hvaležen za ta vabilo, saj se tako lahko srečujem z ljudmi, ki v srcu dobro mislijo. Posebno veliko pa mi pomeni, da lahko molim z ljudmi, ki si iskreno želijo spravo in pomiritev v slovenskem narodu. Doslej sem bil v različnih krajih po vsej Sloveniji: od Trnovega nad Novo Gorico do planine Kuhinja pod Krnom, Morskega nad Kanalom, na Otlici in Predmeji, na Cerkljanskem in Idrijskem ... vse do Boča in Pohorja. Letos sem bil še posebej vesel prvega povabila iz

Kostanjevice na Krki ter iz Sostrega
- Zadvora.

Letos ste na partizanski proslavi na Gorjancih, ki je bila posvečena spominu na prvo srečanje gorjanskih in žumberških partizanov, dejali: »Tukaj smo, da počastimo mir, bratstvo med sosedi, slovansko zavezo, vsekakor tudi svobodo kot temeljno človeško vrednoto in seveda najvišji humanizem, ki ga predstavljata skrb in ljubezen za bolnega in ranjenega človeka.« Se počutite tudi na ta način blizu papežu Leonu XIV.?

Vsekakor papež poudarja temeljne krščanske in civilizacijske vrednote ter predvsem opozarja, da to niso začasna politična stališča, ampak nekaj trajnega in svetega. Gagnjen sem nad njegovimi izjavami, da je Sredozemsko morje postalo največje grobišče v Evropi. Letos so podobna stališča v osrednjem hramu slovenske demokracije izražali vsi poslanci ne glede na različna politična stališča: vse pokojne je treba pietetno pokopati in jim omogočiti grob. Tako so pogumno nakazovali smer za nadaljnja pravna dejanja.

V tem globaliziranem svetu, kjer na toliko področjih zmaga uravnilovka, je potrebna prebujenost vseh Slovencev, da lahko preživimo le, če naš jezik in pesem, ki izražata čudovite prijateljske odnose, ohranimo in še naprej razvijamo.

Katere so po vašem mnenju prednostne naloge, ki bi jim morali posvečati (večjo) pozornost in skrb tako na posvetnem kot na verskem polju? Ali je mogoče primerjati vrednote, ki so bile preizkušene v času narodnoosvobodilnega boja (tovarištvo, solidarnost, domoljubje), s temeljnimi načeli verskega nauka in tako, da bi jih obe strani razumeli in spoštovali?

Vsekakor imate prav, da brez tovarištva, solidarnosti, prijateljstva in – rekel bi – tudi ne brez pripravljenosti na žrtve Slovenci ne moremo preživeti, pa naj se znajdemo v kateri koli kulturni ali politični usmeritvi. Krščanska duhovnost lahko poleg drugih duhovnosti k temu le pomaga. A najpomembnejše je, da bi te vrednote vsi začeli živeti. To bomo zmogli le, če v nas prevlada zavest, da vsi ljudje trpimo, in tako postanemo prizanesljivi med seboj. V tem globaliziranem svetu, kjer na toliko področjih zmaga uravnilovka, je potrebna prebujenost vseh Slovencev, da lahko preživimo le, če naš jezik in pesem, ki izražata čudovite prijateljske odnose, ohranimo in še naprej razvijamo. To bi moralo biti tudi del celotnega šolskega sistema. Ob 35. obletnici osamosvojitve se spomnimo, kolikšna izjemna vzajemnost in solidarnost sta takrat vladali med nami. Vidimo, da je evropska skupnost pred pomembnimi gospodarskimi in kulturnimi izzivi. Mislim, da nas Evropa potrebuje, potrebuje naše vrednote vzajemnosti in spoštovanje vsakega posameznika in naroda.

V SLIKI IN BESEDI

ČRNUČE

22. aprila smo se zbrali v Parku narodnih herojev na Črnučah. Pred proslavo je orkester Ljubljanske korenine zaigral dve skladbi, sledila je slovenska himna, ki jo je zapel MPZ Svoboda Črnuče. Proslavo je vodil moderator Aleksander Kocič. Ob dnevu upora proti okupatorju se s spoštovanjem spominjamo zgodovinskega pomena odpora proti fašizmu in nacizmu ter vseh, ki so s svojo držo, pogumom in dejanji prispevali k svobodi in človeškemu dostojanstvu pri nas.

Proslavo je začel predsednik Združenja borcev za vrednote NOB Rudi Vavpotič, ki je pozdravil vse navzoče: slavnostno govornico, ministrico za zunanje in evropske zadeve Tanjo Fajon, podpredsednico Mestnega odbora ZB Meto Verbič, goste iz zamejstva, praporščake, nastopajoče ter vse udeležence proslave.

Tanja Fajon je v slavnostnem nagovoru med drugim povedala: »27. april 1941 ostaja eden najpomembnejših dni v naši zgodovini. Takrat, ko je bila Slovenija razkosana med tri okupatorje, ko je grozila nevarnost izbrisa našega jezika, kulture in samega obstoja kot naroda, so se v Ljubljani zbrali pogumne ženske in moški različnih svetovnih nazorov. Ustanovili so Osvobodilno fronto slovenskega naroda. To ni bila le politična odločitev. To je bil globok moralni upor, upor za človeško

dostojanstvo, za svobodo in pravico do lastne usode. Iz te odločitve se je rodil širok ljudski upor, partizanski boj, ki je združil delavce, kmete, intelektualce, mladino in ženske. Borci s Črnuč in iz okolice, med njimi tudi narodni heroj Maks Pečar, po katerem je poimenovana šola, so s svojim pogumom zapisali pomembno poglavje v slovenski zgodovini.« Sledil je kulturni program mladih učenec in učencev Osnovne šole narodnega heroja Maksa Pečarja. Pesnik Miha Klinar je napisal pesem Talka, posvečena je narodni heroinji Rezki Dragar iz Črnuč, ustreljeni na Lancovem, ki si ni pustila zavezati oči. Pesem je recitirala Marija Plazar. Lidija Bizjak pa je recitirala njej zelo ljubo pesem Fani Okič Izročilo. Pevska skupina Oktetek in MPZ Svoboda Črnuče sta zapela vsak po dve pesmi.

Predsednik ZB NOB Črnuče Rudi Vavpotič je podpredsednici ZB NOB Črnuče Lidiji Bizjak, ki več let vključuje nove člane in skrbi za spomenike in spominska obeležja na območju Črnuč, podelil srebrno priznanje. Na slavnostni razširjeni seji predsedstva ZB NOB Slovenije pa je bilo tovarišici Dragici Škrlep podeljeno zlato priznanje za predano, dejavno in zelo uspešno utrjevanje zgodovinske resnice, vrednot in dosežkov narodnoosvobodilnega boja slovenskega naroda, spoštovanje žrtv in ohranjanje kulturne dediščine tega boja, za dolgoletno uspešno in požrtvovalno opravljanje tajniške funkcije v borčevski organizaciji Črnuče.

Dragica Škrlep

PESNICA

Krajevna skupnost Pesnica praznuje krajevni praznik v spomin na srečanje mladih aktivistov, ki je junija leta 1941 potekalo na Kerenčičevi domačiji. Na tej domačiji v Pesnici so pripadniki odporniškega gibanja načrtovali in pripravljali oboroženo vstajo.

Tudi Združenje borcev za vrednote NOB občin Kungota, Pesnica, Šentilj se je pridružilo praznovanju in je v spomin na te dogodke 28. maja pripravilo predavanje z naslovom Pesnica med narodnoosvobodilnim bojem. Predavatelj dr. Marjan Žnidarič, zgodovinar, muzealec, kustos, prejemnik najvišjega strokovnega naziva v muzejski stroki (muzejski svetnik) in dolgoletni direktor Muzeja narodne osvoboditve Maribor, je doktoriral na temo okupacije in narodnoosvobodilnega boja v Mariboru 1941–1945. Delo je dostopno tudi v knjižni obliki. Predavatelj nam je predstavil vojno dogajanje na našem območju. Tudi prisotni so se vkl-

jučili v predavanju oz. predstavitev.

Na prireditvi smo podelili bronasti plaketi Zveze združenj borcev za vrednote NOB Slovenije. Prejela sta ju Kulturno-umetniško društvo Marice Kerenčič Pesnica in JSKD – OI Pesnica pri Mariboru.

KUD Marice Kerenčič Pesnica ohranja spoštljiv odnos do zgodovine in kulture ter od ustanovitve leta 1950 skrbi za razvoj in širjenje kulture na območju Pesnice in širše. Med letoma 2014 in 2019 je delo za krajši čas zamrlo, zdaj pa znova deluje in združuje ljubitelje umetnosti in kulture na našem območju. Društvo je poimenovano po junakinji, aktivistki, ilegalki Marici Kerenčič - Jelki, ki so jo nacisti v zadnjih dneh druge svetovne vojne po zverinskem mučenju ustrelili v Radvanju pod Pohorjem.

JSKD – OI Pesnica pri Mariboru je prejel priznanje za spoštovanje in ohranjanje zgodovine narodnoosvobodilnega boja, za strokovno in organizacijsko pomoč pri izvedbi prireditev in srečanj v spomin na narodnoosvobodilni boj.

Zahvaljujemo se prejemnikom plaket za njihovo požrtvovalno delo, spoštovanje in ohranjanje vrednot narodnoosvobodilnega boja. Po uradnem delu prireditve smo med prijateljskim druženjem nadaljevali izmenjavo mnenj.

Jelka Krašovec, foto: Breda Črnčec

ILIRSKA BISTRICA

Predstavniki Združenja borcev za vrednote NOB Ilirska Bistrica so 5. junija pri spomeniku obešenima na Trgu maršala Tita v Ilirski Bistrici položili cvetje in se poklonili spominu na Josipa Čeligoja in Jakoba Pecmana, ki sta bila 5. junija 1942 umorjena kot žrtvi okupatorskega nasilja. Slovesnosti so se poleg sorodnikov udeležili tudi občani Ilirske Bistrice, med njimi gledališki ustvarjalec in kozmonavt Dragan Živadinov. Posebno skrb in spoštovanje do spomina na obe žrtvi so izkazale članice Združenja borcev za vrednote NOB Ilirska Bistrica, ki so hkrati sorodnice Josipa Čeligoja. Pred slovesnostjo so uredile okolico spomenika ter zasadile vrtnice kot trajen simbol spomina, spoštovanja in življenja. Ob tej priložnosti je navzoče nagovorila Vivjana Dekleva, ki je pretresljive dogodke tistih dni približala z zapisi iz dnevnika svoje tete. Osebna pričevanja so poslušalcem nazorno približala strah, negotovost in trpljenje domačinov v času okupacije ter ohranila živ spomin na krivice, ki so jih doživljali prebivalci naših krajev.

S polaganjem cvetja in trenutkom tišine so se zbrani poklonili spominu na obe žrtvi ter poudarili pomen ohranjanja zgodovinskega spomina. Usoda Josipa Čeligoja in Jakoba Pecmana ostaja opomin na grozote vojne in hkrati zaveza, da vrednote svobode, miru in človekovega dostojanstva ohranjamo in prenašamo na prihodnje rodove.

Marjan Tavčar

SLOVENSKE KONJICE

23. maja so se člani Društva za vrednote NOB Slovenske Konjice, Zreče in Vitanje podali na tradicionalni izlet, tokrat po obronkih Ljubljane, kjer so obiskali pomembne kraje spomina iz časa druge svetovne vojne. Dan je bil namenjen tako druženju kot tudi ohranjanju zgodovinskega spomina na dogodke in ljudi, ki so zaznamovali boj za svobodo slovenskega naroda.

Prvi postanek je bil na Jančah, kraju ene najbolj znanih bitk partizanskih enot na ljubljanskem območju. Udeleženci so se spomnili poguma borcev, ki so se na tem območju uprli okupatorju in s svojim odporom utrdili temelje poznejše osvoboditve. Pot jih je nato vodila do Sv. Urha pri Ljubljani (na sliki), enega najbolj temačnih simbolov okupacije. Med drugo svetovno vojno je bila tam sprva postojanka vaških straž, pozneje pa domobranska postojanka, ki je postala zloglasna zaradi mučenja in ubijanja partizanov ter vseh, ki so jih domobranci imeli za podpornike narodnoosvobodilnega boja. O krutosti tamkajšnjih dejanj še danes priča svarilo, ki je med prebivalci Ljubljane krožilo v tistih letih: »Pazi se, drugače te bodo odpeljali na Urha.« Cerkev sv. Urha je bila v tistem času spremenjena v vojaško utrdbo, kar je še dodatno poudarilo tragičnost dogajanja v tem kraju. Izlet se je nadaljeval proti Orlam, kjer so se člani društva povzpeli na razgledni stolp in občudovali pogled na Ljubljano in njeno širšo okolico. V prijetnem vzdušju so se spomnili pomena miru, svobode in odgovornosti, ki jo nosimo do zgodovine.

Za dobro voljo, hrano in napitke je poskrbela predsednica društva Slavica Obrul, ki je s svojo predanostjo še obogatila skupno doživetje. Udeleženci so se domov vrnili polni lepih vtisov, predvsem pa z jasno